

Polish journal of science

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

№36 (2021)

VOL. 2

ISSN 3353-2389

Polish journal of science:

- has been founded by a council of scientists, with the aim of helping the knowledge and scientific achievements to contribute to the world.
- articles published in the journal are placed additionally within the journal in international indexes and libraries.
- is a free access to the electronic archive of the journal, as well as to published articles.
- before publication, the articles pass through a rigorous selection and peer review, in order to preserve the scientific foundation of information.

Editor in chief – J an Kamiński, Kozminski University

Secretary – Mateusz Kowalczyk

Agata Żurawska – University of Warsaw, Poland

Jakub Walisiewicz – University of Lodz, Poland

Paula Bronisz – University of Wrocław, Poland

Barbara Lewczuk – Poznan University of Technology, Poland

Andrzej Janowiak – AGH University of Science and Technology, Poland

Frankie Imbriano – University of Milan, Italy

Taylor Jonson – Indiana University Bloomington, USA

Remi Tognetti – Ecole Normale Supérieure de Cachan, France

Bjørn Evertsen – Harstad University College, Norway

Nathalie Westerlund – Umea University, Sweden

Thea Huszti – Aalborg University, Denmark

Aubergine Cloez – Université de Montpellier, France

Eva Maria Bates – University of Navarra, Spain

Enda Baciú – Vienna University of Technology, Austria

Also in the work of the editorial board are involved independent experts

1000 copies

POLISH JOURNAL OF SCIENCE

Wojciecha Górskiego 9, Warszawa, Poland, 00-033

email: editor@poljs.com

site: <http://www.poljs.com>

CONTENT

ECONOMIC SCIENCES

Mammadov M. STRUCTURAL REFORMS IMPLEMENTED TO INCREASE THE COMPETITIVENESS OF THE AZERBAIJANI ECONOMY	3	Kolotukha S., Melnyk K., Bondarenko N., Perepolka V. FINANCIAL AND CREDIT SUPPORT FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE	11
Bechko P., Melnyk K., Husar B., Ptashnyk S. ASSESSMENT OF THE CREDIT MARKET REGULATION SYSTEM.....	7	Shumaev V. HUMAN LABOR AS A BASIS FOR PROFIT AND DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL PROGRESS (PERSPECTIVE IN HISTORY).....	15

JURIDICAL SCIENCES

Mahmudov A. THE ROLE OF MOTIVES IN COMMITTING CRIMES AND ITS ROLE IN THE INDIVIDUALIZATION OF PENALTIES 20		Tataryn I., Yevkhtyuch I. TEMPORARY ACCESS TO INFORMATION IN OPERATORS AND TELECOMMUNICATIONS PROVIDERS AS A MEASURE TO ENSURE CRIMINAL PROCEEDINGS	32
Mahmudov M. THE PRINCIPLES OF MODERN LABOR LAW	26		

PHILOLOGICAL SCIENCES

Alimova N. THE MULTICULTURALISM AND «NEW AMERICANS» IN THE MODERN AMERICAN LITERATURE	36	Sheveleva E., Dekhnich O. PELEVIN'S ART IN VIEW OF CRITICS.....	45
Baltabayeva A. THE PARABLE CHARACTER OF THE STORIES OF SUKHBAT AFLATUNI	39	Gibraltarskaya O. THE AXIOSPHERE OF MODERN RUSSIAN-LANGUAGE LITERATURE	49
		Egamberdieva G. ABOUT THE KHOREZM FAIRY TALES, WRITTEN DOWN BY A.N. SAMOYLOVICH.....	52

POLITICAL SCIENCES

Batechko D. ATTITUDE TO STUDENTS OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS OF STUDENTS OF THE NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY "DNIPRO POLYTECHNIC" DURING QUARANTINE	55
--	----

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Polishchuk D. THE ROLE OF THE MOTIVATIONAL AND AXIOLOGICAL COMPONENT OF INDEPENDENCE IN THE PERSONAL GROWTH OF ADOLESCENTS.....	57
---	----

SOCIAL SCIENCES

Kurskov D. RUSSIAN HIGHER SCHOOL: AN INSIDE LOOK	63
--	----

ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ, ЯКА ЗНАХОДИТЬСЯ В ОПЕРАТОРІВ ТА ПРОВАЙДЕРІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ, ЯК ЗАХІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Татарин І.І.,

*старший викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівського державного університету внутрішніх справ*

PhD (Law)

Євхутич І.М.

*доцент кафедри теорії права, конституційного та приватного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

TEMPORARY ACCESS TO INFORMATION IN OPERATORS AND TELECOMMUNICATIONS PROVIDERS AS A MEASURE TO ENSURE CRIMINAL PROCEEDINGS

Tataryn I.,

*Senior lecturer of the department of criminal procedure and criminology
Lviv State University of Internal Affairs*

PhD (Law)

Yevkhutych I.

*Associate Professor of the Department of Theory of Law,
Constitutional and Private Law, Lviv State University of Internal Affairs Associate Professor
PhD (Law), Associate Professor*

Анотація

В статті розглянуто питання отримання інформації від операторів та провайдерів телекомунікацій, як інституту здійснення тимчасового доступу до речей і документів. Висвітлено специфіку отримання дозволу для застосування такого заходу забезпечення. Проаналізовано певні проблеми, які існують у практичній діяльності пов'язані із здійсненням тимчасового доступу до речей і документів. На основі аналізу чинного законодавства, запропоновані пропозиції, щодо удосконалення законодавства у сфері реалізації тимчасового доступу до речей і документів у кримінальному провадженні, а саме до інформації від операторів та провайдерів телекомунікацій.

Abstract

The article considers the issue of obtaining information from telecommunications operators and providers, as an institution for temporary access to items and documents. The specifics of obtaining a permit for the use of such a security measure are highlighted. Certain problems that exist in practice related to the implementation of temporary access to the items and documents are analyzed. Based on the analysis of current legislation, proposals are proposed to improve the legislation in the field of temporary access to the items and documents in criminal proceedings, namely to information from telecommunications operators and providers.

Ключові слова: тимчасовий доступ, речі, документи, заходи забезпечення, кримінальне провадження, провайдери телекомунікацій.

Keywords: temporary access, items, documents, security measures, criminal proceedings, telecommunication providers.

Вступ. Реформа кримінального процесуального законодавства 2012 року зумовила посилення правових гарантій захисту особи у кримінальному судочинстві, істотно змінивши підходи до сутності та механізмів застосування заходів процесуального примусу у кримінальному провадженні. При цьому, розширення переліку заходів забезпечення кримінального провадження та суттєва зміна порядку їх застосування стало необхідним кроком у напрямі наближення національного законодавства до європейських цінностей та стандартів, а також утвердження засади верховенства права у практичній діяльності правоохоронних органів та суду.

На сьогодні, зважаючи на особливості застосування заходів забезпечення кримінального провадження, а саме отримання інформації від операторів та провайдерів телекомунікацій, дослідження

питань їх сутності та та проблем застосування набувають все більшої актуальності, що і буде розглянуто у статті.

Актуальність дослідження. Кримінальний процесуальний кодекс України істотно реформував систему заходів кримінального процесуального примусу шляхом систематизації усіх заходів, що спрямовані на забезпечення дієвості його провадження, істотно оновивши зміст та порядок застосування вже відомих кримінальному провадженню України заходів та додавши до їх системи нові заходи.

Принцип непорушності права власності деталізовано у ч.ч. 1 і 2 ст. 321 Цивільного кодексу України, відповідно до яких ніхто не може бути протиправно позбавлений цього права чи обмежений у його здійсненні[1]. Особа може бути позбавлена права власності або обмежена у його здійсненні лише у випадках і в порядку, встановлених законом

[2]. З аналізу цих норм вбачається, що дія засади недоторканності права власності не є абсолютною, однак її обмеження можливі лише на підставах та у чітко визначеному порядку.

Одним із механізмів обмеження права власності у кримінальному провадженні є інститут тимчасового доступу до речей та документів. Ця дія належить до заходів забезпечення кримінального провадження, при застосуванні яких обмежуються конституційні права громадян вільно розпоряджатись своїм майном, витрачаючи на свій розсуд зароблені кошти. Її проведення відноситься до заходів процесуального примусу, тож можливі зловживання при здійсненні цієї дії неминуче потягнуть за собою порушення конституційних прав громадян.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Проблематику таких заходів забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей та документів, розглядали такі вчені, як О.В.Верхогляд-Герасименко, С.Л.Деревянкін, О.А.Колесников, С.М.Смоков, О.Ю.Татаров, А.В.Холостенко, О.Г.Шило та ін. Однак положення КПК України щодо тимчасового доступу до речей та документів викликають ряд запитань як у теорії кримінального процесу, так і у практичних працівників.

Виклад основного матеріалу. Проведення судового розслідування і судового провадження, які разом утворюють кримінальне провадження у зв'язку з учиненням діяння, передбаченого Законом України «Про кримінальну відповідальність», вимагає значних зусиль організаційного і примусового характеру, які багато в чому забезпечують досягнення дієвості цього провадження. До їх застосування слід ставитись з особливою увагою, ретельно обґрунтовувати необхідність їх проведення, оскільки вони досить часто обмежують права, свободи і законні інтереси осіб, відносяться до охоронюваної законом таємниці, які потрапляють у сферу кримінального провадження.

Так відповідно до ст. 162 КПК України до охоронюваної законом таємниці, яка міститься в речах і документах, належать:

- 1) інформація, що знаходиться у володінні засобу масової інформації або журналіста і надана їм за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;
- 2) відомості, які можуть становити лікарську таємницю;
- 3) відомості, які можуть становити таємницю вчинення нотаріальних дій;
- 4) конфіденційна інформація, в тому числі така, що містить комерційну таємницю;
- 5) відомості, які можуть становити банківську таємницю;
- 6) особисте листування особи та інші записи особистого характеру;
- 7) інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо;

8) персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних;

9) державна таємниця;

10) таємниця фінансового моніторингу [3, с. 78].

Тимчасовий доступ до речей і документів, є одним із заходів забезпечення кримінального провадження, який полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та, у разі прийняття відповідного рішення слідчим суддею, судом, вилучити їх (здійснити їх виїмку) (ст. 159 КПК). Необхідно також зазначити, що тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, що міститься в таких електронних інформаційних системах або їх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення. Дозвіл на проведення вказаного заходу забезпечення кримінального провадження здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду [4, с. 33].

Сторони кримінального провадження мають право звернутися до слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів, за винятком зазначених у статті 161 Кримінально процесуального кодексу (листування або інші форми обміну інформацією між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги).

Для отримання інформації про абонентів, які перебували на місці вчинення злочину (поряд з цим місцем) та період їх знаходження на цій місцевості, слідчий діє таким чином: за погодженням із прокурором, вносить до слідчого судді, суду (місцевого суду – ст. 132 КПК України) клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, у якому зазначає обставини, передбачені ч. 2 ст. 160 КПК України; після отримання клопотання слідчий суддя, суд у порядку ст. 163 КПК України розглядає його та у разі встановлення обставин, передбачених ч. 5, 6 ст. 163 КПК України постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю [5, с.179]. Вказана ухвала надається оператору або провайдеру телекомунікацій, у володінні яких знаходиться необхідна інформація, після чого відповідна службова особа зобов'язана надати тимчасовий доступ до зазначеної в ній інформації, з метою вилучення необхідної інформації (її носіїв, тощо про що зазначається в ухвалі слідчого судді, суду) або виготовлення необхідних копій; слідчий аналізує отримані дані або дає доручення оперативним підрозділам на їх моніторинг. У подальшому отримана інформація (щодо абонентського номера оператора мобільного зв'язку) аналізується та в разі необхідності отримання додаткової інформації, яка має

значення для кримінального провадження, можливе проведення негласних слідчих (розшукових) дій, таких як, наприклад, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України) або ж установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) [6, с. 118]. Такі провайдери надають відповідну інформацію тільки у певні дні та тільки в своєму головному офісі, який знаходиться в одній із областей України. Слід звернути увагу на деякі проблемні моменти ефективної реалізації цього заходу забезпечення кримінального провадження. Так, за нормами КПК України отримати інформацію, яка знаходиться в оператора, провайдера телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо можливо лише шляхом процедур, передбачених гл. 15 щодо тимчасового доступу до речей і документів, які зазначені вище. Іншої процедури здобуття зазначених відомостей КПК України не передбачає навіть для випадків невідкладності її отримання (терористичний акт, запобігання вчиненню тяжкого та особливо тяжкого злочину тощо).

Зважаючи на необхідність оперативного отримання таких даних, передбачена процедура їх здобуття є громіздкою та стоїть на заваді виконання завдань кримінального провадження щодо швидкого, повного та неупередженого розслідування, у тому числі в інтересах підозрюваного. Для підвищення оперативності здобуття інформації про зв'язок пропонуємо виокремити особливості процедур у невідкладних випадках, які узгоджуються зі ст. 250 КПК України. Диференціація процедур відповідає положенням Рекомендації № 10 (2005) Комітету Міністрів Ради Європи «Про особливі методи розслідування тяжких злочинів, у тому числі терористичних актів» [7, с.157]. Так, у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, запобіганням, припиненням та розслідуванням тяжкого або особливо тяжкого злочину, тимчасовий доступ до визначеної в п. 7, 8 ч. 1 ст. 162 Кримінально процесуального кодексу інформації, яка міститься в речах і документах, міг би бути проведений до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор, слідчий за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення такого доступу звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді [8, с. 628-632]. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами ст. 163 КПК України без виклику особи, у володінні якої вона знаходиться, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для тимчасового доступу без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого про тимчасовий доступ до інформації, яка міститься в речах і документах, або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання, установлені внаслідок такого доступу докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому ст. 255 КПК України. Тимча-

совий доступ до зазначеної в п. 7, 8 ст. 162 КПК інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, на підставі ухвали слідчого судді, а у невідкладних випадках, визначених у ч. 2 цієї статті, узгодженої з прокурором постанови слідчого або прокурора може здійснюватися через уповноважені підрозділи (оперативно-технічні підрозділи) органів Національної поліції України та органів безпеки з використанням технічних засобів, установлених операторами телекомунікацій на своїх телекомунікаційних мережах згідно з вимогами Закону України «Про телекомунікації». Слід звернути увагу на деякі інші проблеми застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження. Так, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів, з метою оперативного виявлення і встановлення осіб, які їх могли вчинити, виникає необхідність у отриманні інформації, передбаченої п. 7, 8 ст. 162 КПК України, тобто інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо та персональних даних особи, що знаходяться в її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних [9, с.122]. Однак, відповідно до положень ст. 159 КПК України, отримання такої інформації можливе лише після винесення слідчим суддею ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів. Розв'язанням проблеми може стати надання прокурору, слідчому (за погодженням з прокурором) права у виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із запобіганням знищення речей і документів, втрати інформації, яка в них міститься, у разі наявності обгрунтованої загрози щодо цього або ж для запобігання вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, здійснювати тимчасовий доступ до визначеної в п. 7, 8 ч. 1 ст. 162 КПК України інформації, через уповноважені оперативні підрозділи, які мають автоматизований доступ до інформації, що знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, шляхом винесення відповідної постанови. Викладене дає змогу запропонувати відповідні зміни до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: Стаття 8. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, за наявності передбачених ст. 6 цього Закону підстав, надається право отримувати від юридичних чи фізичних осіб безкоштовно або за винагороду інформацію про злочини, що готуються або вчинені, та про загрозу безпеці суспільства і держави [10, с. 23]. З метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності отримання інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо здійснюється згідно з положеннями ст. 159, 160, 162–166 КПК України з урахуванням особливостей, установлених ч. 2 ст. 8 цього

Закону. Дозвіл на надання доступу до такої інформації надається слідчим суддею, який визначено у ст. 247 КПК України, без судового виклику та участі особи, у володінні якого знаходиться інформація. Доступ до такої інформації здійснюється згідно з вимогами ч. 3 ст. 159, абзацу другого ч. 6 ст. 163 КПК України. Негласне обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, аудіо-, відеоконтроль особи, аудіо-, відеоконтроль місця, спостереження за особою, зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, електронних інформаційних мереж, накладення арешту на кореспонденцію, здійснення її огляду та виїмки, установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу проводяться на підставі ухвали слідчого судді, постановленої за клопотанням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника, погодженого з прокурором [11, с. 80]. Ці заходи застосовуються виключно для запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав і організацій, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо. Ухвала слідчого судді може бути постановлена на проведення одного чи кількох зазначених вище оперативно-розшукових заходів та тимчасового доступу до інформації, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання та ін. Уважаємо, що внесення вказаних змін до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» дасть змогу в найкоротший термін з'ясувати обставини, які мають значення для виявлення злочинів та їх затримання, а також забезпечити схоронність речей і документів, що можуть мати значення для кримінального провадження. На нашу думку, надані у статті пропозиції щодо внесення відповідних законодавчих змін є актуальними, з огляду на недосконалість положень КПК України, що регламентують порядок застосування тимчасового доступу до речей і документів та практичні труднощі, що виникають під час застосування цього заходу забезпечення кримінального.

Висновки. Виходячи із зазначеного, за доцільне спростити процедуру тимчасового доступу до речей і документів у випадку коли зволікання ді їх проведення може негативно вплинути на хід досудового розслідування та на досягнення завдань кримінального провадження. Відповідні норми глави

15 КПК України потребує змін і доповнень та можуть бути удосконалені ні основні пропозиції, які зазначені вище.

Список літератури

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Загальна декларація прав людини ООН від 10.12.1948 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015/
3. Абламський С. С. Особливості здійснення тимчасового доступу до електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка. 2017. № 2 (78). С. 239–245.
4. Глобенко Г. І. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження. Процесуальні та криміналістичні аспекти досудового розслідування : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14 квітня 2016 року). Одеса : ОДУВС, 2016. С. 32–33.
5. Методика розслідування окремих видів злочинів: навчальний посібник / О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк, О. В. Захарова та ін.; за заг. ред. С. В. Пряхіна. - 2-ге вид., перероб. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2019. - 312 с.
6. Кузубова Т. О. Розвиток законодавчих положень, що регламентують тимчасовий доступ до речей і документів в Україні. Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. 2017. № 2. С. 117-123.
7. Рекомендації № 10 (2005) Комітету Міністрів Ради Європи «Про особливі методи розслідування тяжких злочинів, у тому числі терористичних актів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_670#Text
8. Смоков С. М. Види обмежень конституційних прав громадян у новому кримінальному процесуальному кодексі України. Форум права. 2012. № 2. С.628-632.
9. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 15-те, доповн. І перероб. К.: Правова Єдність, 2018. 854 с.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. №2135-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. С. 23.
11. Кушнір Н.П. Тимчасовий доступ до речей і документів: дискусійні питання правового регулювання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2014. Випуск 28. Том 3. С. 79-82.